

Aan de **ONDERKANT** ligt de lat altijd hoger

Verhalen uit de buik
van de samenleving
Marijke Decuypere
& Guy Malfait

Geld

“Met een leefloon kan je goed genoeg rondkomen”.

Bijdrage door Tess Penne:

Uit onderzoek blijkt dat een leefloon in België onvoldoende hoog is om een menswaardig bestaan te verzekeren. Bij een vergelijking met de armoedegrens, blijkt dat het netto inkomen van leefloongerechtigden (inclusief kinderbijslag) te laag is om armoede te voorkomen (Cantillon, Marchal, & Luigjes, 2017; Cantillon, Van Mechelen, Frans, & Schuerman, 2014; Storms & Van Mechelen, 2016).

Referentiebudgetten onderzoek gaat na hoeveel gezinnen minimaal nodig hebben om volwaardig te kunnen participeren aan de samenleving. Dit maakt referentiebudgetten een zeer geschikt hulpmiddel om de doeltreffendheid van sociale minima te evalueren. Wanneer we het netto inkomen van leefloongerechtigden vergelijken met de hoogte van de referentiebudgetten concluderen we dat het leefloon voor de meeste gezinnen niet volstaat om hun noodzakelijke kosten te dekken (Storms, Penne, Vandelannoote, & Van Thielen, 2015). In 2015 kwam een alleenstaande, private huurder met een leefloon ongeveer 430 euro per maand te kort en voor een koppel met twee kinderen liepen de tekorten zelfs op tot ongeveer 960 euro per maand (Storms & Van Mechelen, 2016). Na het betalen van het grote aandeel vaste kosten (vooral voor huurders op de privé-markt) blijft er te weinig over om van

te leven, zodat er mensonwaardige budgetkeuzes moeten worden gemaakt. De tekorten zijn het hoogst voor koppels met kinderen omdat de leefloonbedragen voor hen op hetzelfde niveau liggen als eenoudergezinnen. Wanneer gezinnen sociale huur betalen verbetert hun situatie omdat de kosten sterk dalen, maar zelfs dan blijven de leeflonen in de meeste gevallen te laag. Bovendien moeten we hier nog opmerken dat referentiebudgetten een ondergrens weergeven omdat ze worden berekend voor gezinnen in 'ideale omstandigheden', met andere woorden voor gezinnen die in een gezonde toestand verkeren en over de juiste vaardigheden en informatie beschikken. Voor vele gezinnen zal dit dus nog een onderschatting zijn van hun werkelijke noden en zullen de leeflonen nog meer tekort schieten. (Storms et al., 2015; Storms & Van Mechelen, 2016).

Dat een voldoende inkomen een noodzakelijke voorwaarde vormt om uit de armoede te kunnen ontsnappen, is aangetoond door wetenschappelijk onderzoek. Lange tijd moeten rondkomen met een te laag inkomen vraagt, zo blijkt, veel energie en kan zorgen voor gedwongen kortetermijndenken en zelfs verminderde cognitieve capaciteiten (Mullainathan & Shafir, 2013). Hierdoor kunnen mensen in een neerwaartse spiraal terecht komen en wordt het moeilijk om aan de armoede te ontsnappen. Het beleid moet dus zowel inzetten op het verhogen van de leeflonen, als op het garanderen van de toegang tot en het verlagen van de kostprijs van noodzakelijke goederen en diensten zoals huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg. Indien we geen werkloosheidsvallen willen creëren, zullen ook de inkomens uit laagbetaalde jobs moeten stijgen. Met andere woorden, de hele vloer van de inkomensbescherming in ons land zal moeten worden opgetild (Cantillon et al., 2014).

Literatuur:

Cantillon, B., Marchal, S., & Luigjes, C. (2017). Decent incomes for the poor: which role for Europe? *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 55(2), 240-256.

Cantillon, B., Van Mechelen, N., Frans, D., & Schuerman, N. (2014). Glazen plafond van de actieve welvaartsstaat: twee decennia ongelijkheid, armoede en beleid in België. *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 26(2), 147-187.

Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*: Macmillan.

Storms, B., Penne, T., Vandelannoote, D., & Van Thielen, L. (2015). Referentiebudgetten als benchmark voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de minimuminkomensbescherming. Hoe evolueerden inkomens en noodzakelijke uitgaven in de periode 2008-2013? *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*(3), 497-516.

Storms, B., & Van Mechelen, N. (2016). Doeltreffendheid van de bijstandsinkomens. In M. De Wilde, B. Cantillon, F. Vandenbroucke, & M. De Bie (Eds.), *40 jaar OCMW en bijstand* (pp. 65-83). Leuven: Acco.